DAN DRŽAVNOSTI

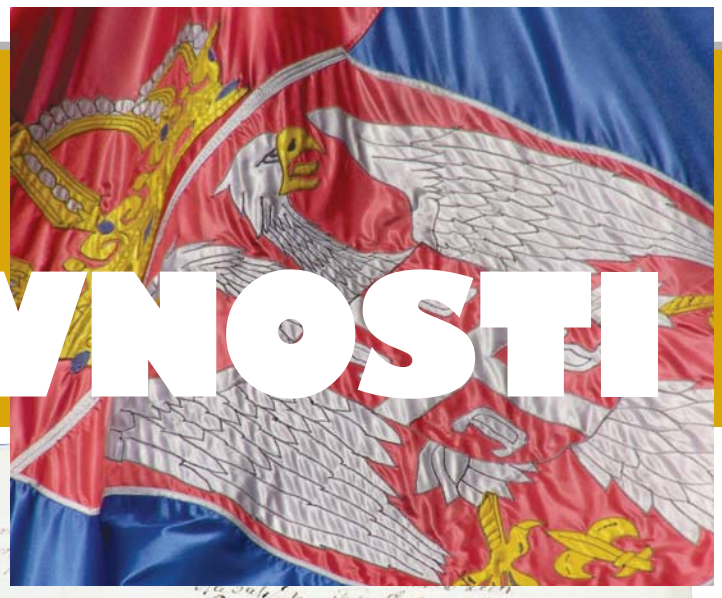

POSEBAN DODATAK LISTA DANAS POVODOM 15. FEBRUARA - DANA DRŽAVNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

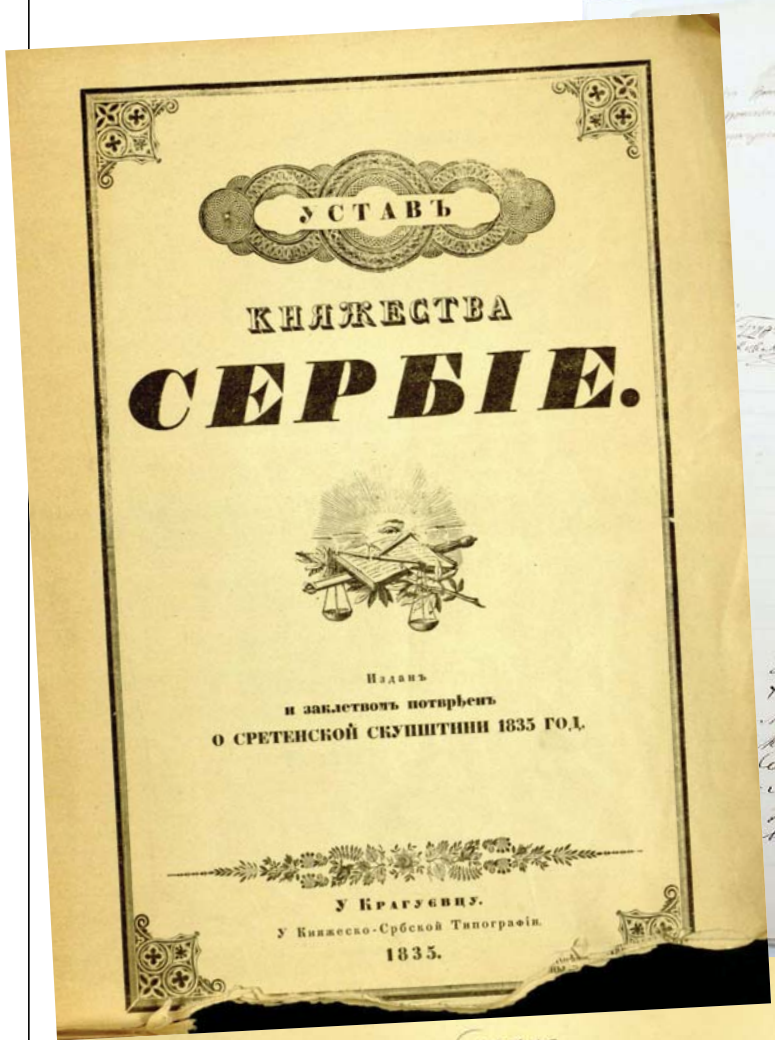

УСТАВЪ
КНЯЖЕСТВА
СЕРБІЕ.

Изданъ
и заклетвоѣ потврѣенъ
О СРЕТЕНСКОЙ СКУПШТИНИ 1835 ГОД.

У Крагуєвцу.
У Княжеско-Србской Типографіи.
1835.

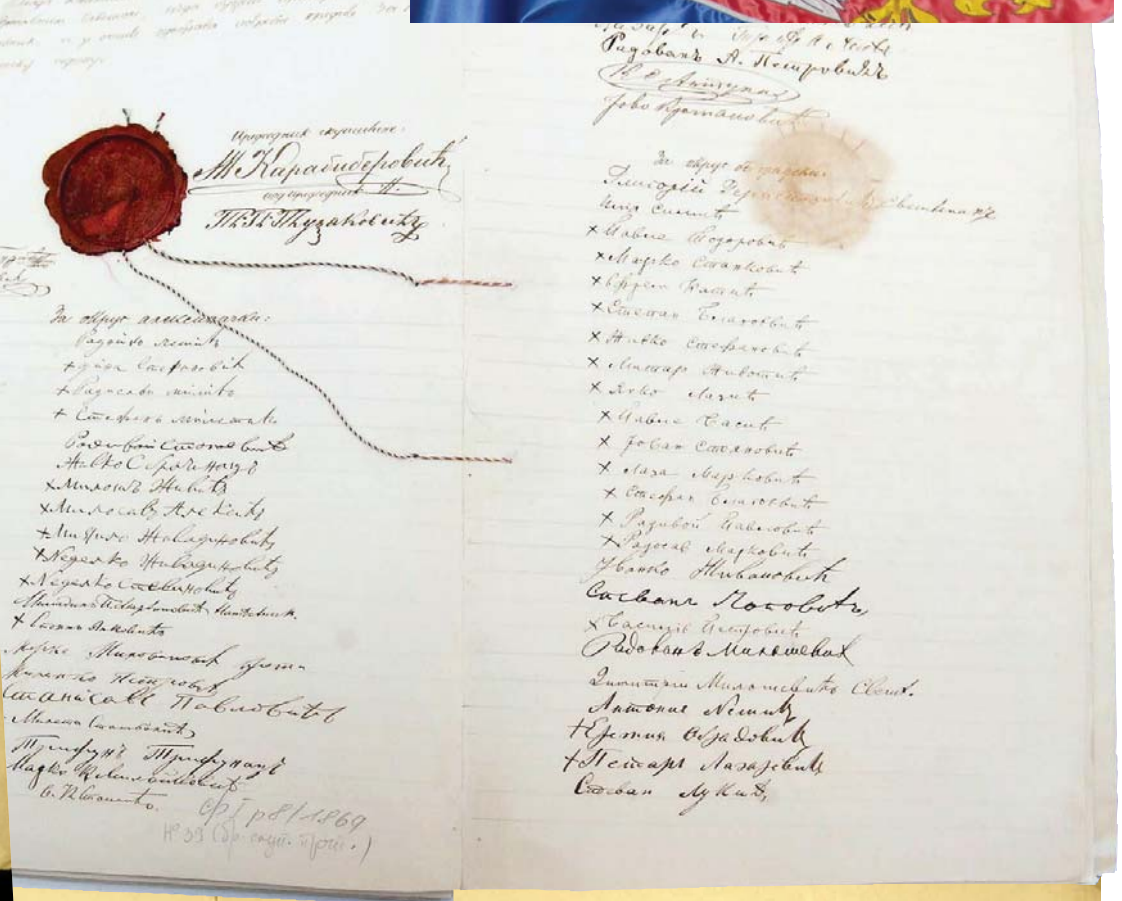

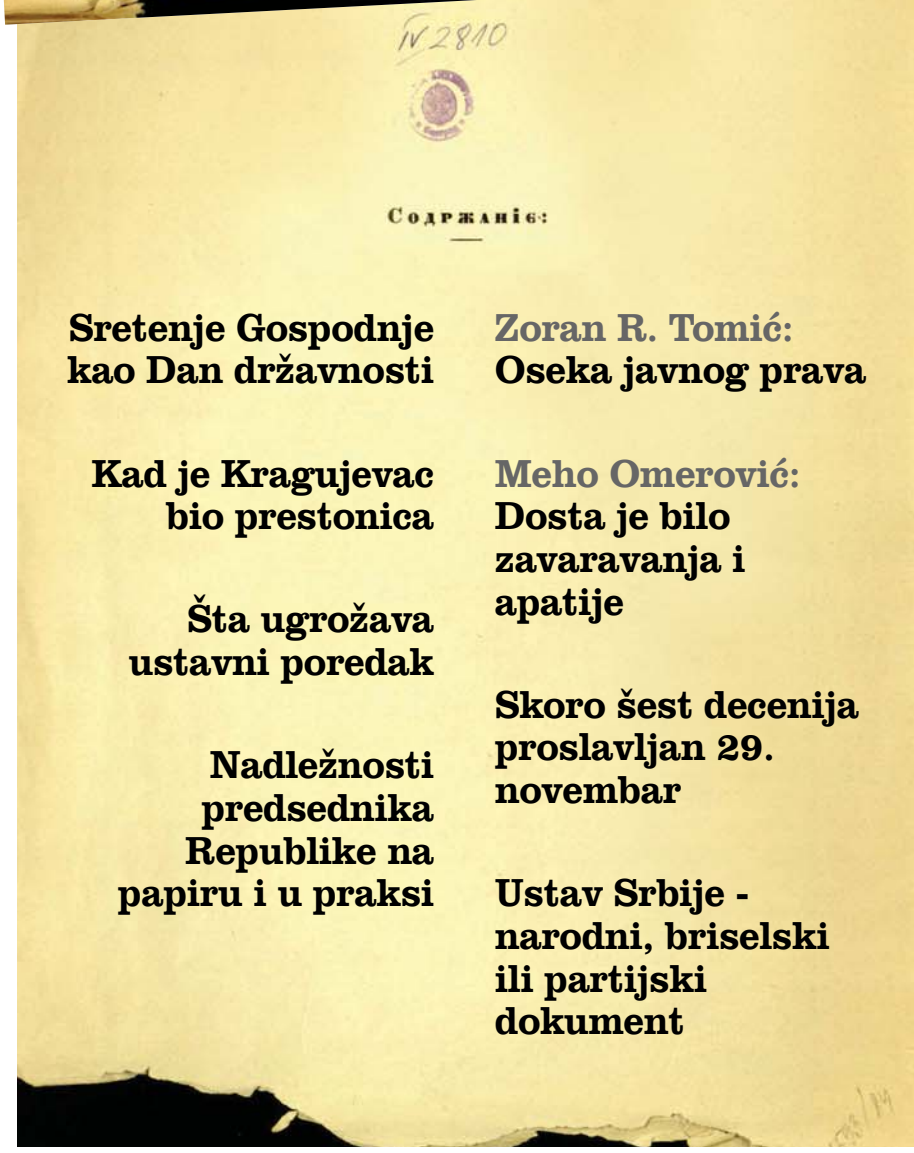

Содржаніе:

Sretenje Gospodnje kao Dan državnosti

Kad je Kragujevac bio prestonica

Šta ugrožava ustavni poredak

Nadležnosti predsednika Republike na papiru i u praksi

Zoran R. Tomić: Oseka javnog prava

Meho Omerović: Dosta je bilo zavaravanja i apatije

Skoro šest decenija proslavljan 29. novembar

Ustav Srbije - narodni, briselski ili partijski dokument

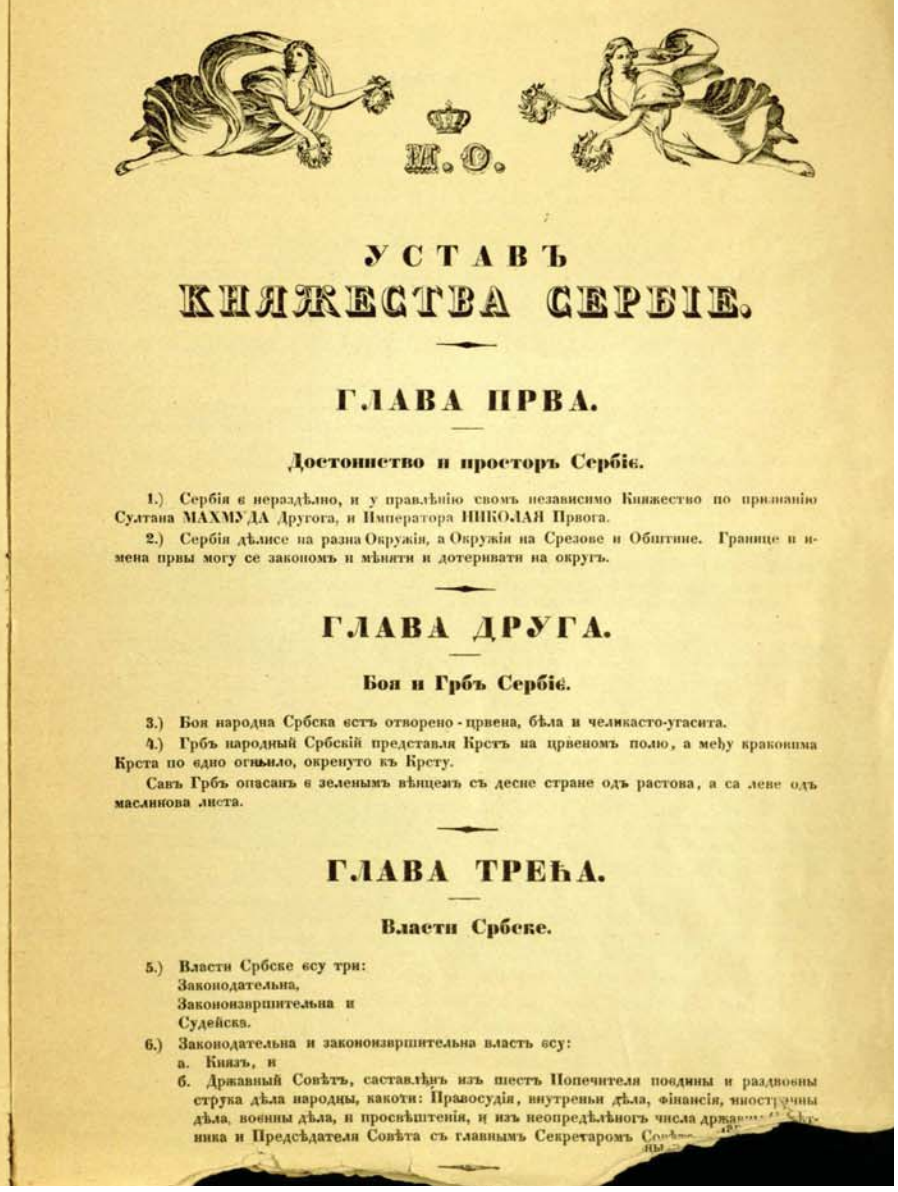

Н. О.

УСТАВЪ
КНЯЖЕСТВА СЕРБІЕ.

ГЛАВА ПРВА.

Достоинство и просторъ Сербіе.

1.) Сербія е нераздѣлно, и у правлѣнію своѣ независно Княжество по признанію Султана МАХМУДА Другога, и Императора НИКОЛАЯ Првога.

2.) Сербія дѣлисе на разна Окружія, а Окружія на Срезове и Обштине. Границе и имена први могу се законоѣ и мѣняти и дотеривати на округъ.

ГЛАВА ДРУГА.

Боя и Грбъ Сербіе.

3.) Боя народна Србска естъ отворено-црвена, бѣла и челикасто-угасита.

4.) Грбъ народный Србскій представля Крстъ на црвеноѣ полю, а меѣу краконима Крста по едно огньило, окренуто къ Крсту.

Савъ Грбъ опасанъ е зеленыѣ вѣнцеѣ съ десне стране одъ растова, а са леве одъ маслинова листа.

ГЛАВА ТРЕЋА.

Власти Србске.

5.) Власти Србске есу три:
Законодательна,
Законоизвршительна и
Судейска.

6.) Законодательна и законоизвршительна власть есу:
а. Князъ, и
б. Державный Совѣтъ, саставлѣнъ изъ шестъ Попечителя поедины и раздвоены струка дѣла народны, какоти: Правосудія, внутреньи дѣла, фінансія, иностранны дѣла, военны дѣла, и просвѣштенія, и изъ неопредѣлѣногъ числа держав[illegible] ника и Председателя Совѣта съ главнымъ Секретаромъ Со[illegible]

Piše Jelena Tasić

Sretenje Gospodnje

Sretenje Gospodnje je jedan od 12 glavnih hrišćanskih praznika u crkvenoj godini. Slavi se 40. dan po Božiću, a u Srbiji se zvanično obeležava kao Dan državnosti od 2006, mada je zvanično uveden pre deset godina. Od 2006. do pre nekoliko nedelja to je bio i Dan Vojske Srbije.

Praznik Sretenje posvećen je uspomeni i duhovnom sagledavanju događaja opisanom u drugoj glavi Jevanđelja po Luci - susretu mladog Hrista i starca Simeona u jerusalimskom Hramu. Prema Jevanđelju, Presveta Bogorodica je, sledeći Mojsijev zakon, četrdesetog dana po Hristovom rođenju donela dete u jerusalimski Hram da ga posveti Bogu i sebe očisti. U Hramu se nalazio i starac Simeon koji je, sledeći Božje predskazanje, čekao rođenje Mesije.

„... I gle, bijaše u Jerusalimu čovjek po imenu Simeon, i taj čovjek bješe pravedan i pobožan, koji čekaše utjehu Izrailjevu, i Duh Sveti bijaše na njemu.

I njemu bješe Duh Sveti otkrio da neće vidjeti smrti dok ne vidi Hrsta Gospodnjeg.

I Duhom vođen dođe u hram; i kad unesoše roditelji dijete Isusa da izvrše na njemu ono što je uobičajeno po Zakonu.

On ga uze u naručje i blagoslovi Boga i reče:

Sad otpuštaš u miru slugu svojega, Gospode, po riječi svojoj;

Jer vidješe oči moje Spasenje tvoje,

Koje si ugotovio pred licem sviju naroda.

Svjetlost, da prosvjećuje neznabošce,

I slavu naroda tvojega Izrailja.

A Josif i mati njegova čuđahu se tome što govoraše o njemu.

I blagoslovi ih Simeon, i reče Mariji: Gle, ovaj leži da mnoge obori i podigne u Izrailju, i da bude znak protiv koga će se govoriti.

A i tebi samoj probošće mač dušu, da se otkriju pomisli mnogih srca...“

Iz Jevanđelja po Luki, 2, 25-35.

O starcu Simeonu, koji se naziva Bogoprimcem, jer je „mladenca Mesiju Spasitelja sveta“ uzeo u na ruke, ne zna se mnogo. Spomen na njega Crkva slavi dan posle Sretenja. Prema crkvenom predanju, bio je veoma učen čovek, znao je odlično jevrejski i grčki jezik, zbog čega ga je egipatski car Ptolomej Filadelf pozvao u Aleksandriju da prevodi Sveto pismo. Povod zbog kog mu je „Duh Sveti otkrio da neće vidjeti smrti dok ne vidi Hrsta Gospodnjeg“ vezuje se za njegov prevod knjige proroka Isaije.

Praznik Sretenje, kojim se završava ciklus božićnih praznika, najpre je počeo da se slavi u Jerusalimu, krajem 4. veka. U Vizantiji je ustanovljen sredinom 6. veka, a na hrišćanskom Zapadu vek kasnije.

„Od počeka se taj dan spominjao među hrišćanima, no tožerstveno praznovanje počelo je od vremena velikog cara Justinijana. U vreme ovog cara udari veliki pomor u narod u Carigradu i okolini tako da je dnevno umiralo po pet hiljada i više ljudi. U isto vreme dogodio se i strašni zemljotres u Antiohiji. Videći nemoć ljudskih sredstava da se te bede otklone, car u dogovoru s patrijarhom naredi post i molitvu po celom carstvu, a na sam dan Sretenja urede se velike litije kroz gradove i sela. Da bi se Gospod smilovao narodu Svome. I Gospod se zaista smiluje, te pomor i zemljotres najedanput prestanu. To se dogodilo 544. godine. Tim povodom i od tog vremena Sretenje se počelo praznovati kao veliki praznik Gospodnji“, piše sveti vladika Nikolaj u „Ohridskom prologu“.

U srpskom narodu veruje se da se na Sretenje sreću zima i leto. Ovaj praznik je i neka vrsta „vremenske prognoze“, jer prema narodnom verovanju, ako je sunčano, pa medvedi vide svoju senku, hladno vreme se produžava za još šest nedelja. Sretenje spada u nepokretne praznike - ne menja datum, uvek se slavi 15/2. februara.

Balkanska „francuska revolucija“

Prvi srpski ustanak (1804-1813), iako je ugušen u krvi, smatra se najznačajnijim događajem novije srpske istorije. Odluka o podizanju ustanka doneta je na zboru u Orašcu, održanom na Sretenje 1804. Za vođu ustanka izabran je Đorđe Petrović. Turska vlast je posle Prvog ustanka bila „načeta“, a iz Drugog srpskog ustanka 1815, koji je vodio Miloš Obrenović, nastala je srpska nacionalna država. Smatra se da je rušenjem turske feudalne vlasti u prvom srpskom ustanku Srbija među prvima ukinula feudalizam u Evropi. Istoričar Dušan T. Bataković u „Novoj istoriji srpskog naroda“ ocenjuje da je srpska revolucija od 1804. do 1815. za balkanske narode „značila francusku revoluciju prilagođenu lokalnim okvirima“, dok je „Istočno pitanje - problem podele turskog nasleđa u Evropi među zainteresovanim evropskim silama, dobilo je novi element: oslobodilačke pokrete malih naroda koji teže nezavisnosti“.

Prvi Ustav moderne Srbije

Prvi moderni srpski ustav Narodna skupština u Kragujevcu izglasala je na Sretenje pre 177 godina. Razlog hitnog sazivanja Sretenjske skupštine bila je Miletina buna, kojoj su se priključili i članovi porodice kneza Miloša Obrenovića - supruga knjeginja Ljubica i brat Jevrem. Ustav je, izradio knežev sekretar Dimitrije Davidović, po ugledu na liberalne ustave tog vremena, ali bez konsultovanja Rusije kao sile zaštitnice i Turske kao sizerenskog dvora. Iako je, prema oceni istoričara, bio „jedan od naprednijih akata tog vremena u Evropi“, Sretenjski ustav nije bio dugog veka. Posle nekoliko nedelja knez Miloš ga je ukinuo, koristeći protivljenje Habsburške monarhije i Ruskog carstva, koji su sumnjali da je Davidovićev dokument inspirisan Francuskom revolucijom. To je bio razlog konačnog razlaza kneza Miloša i vodećih narodnih starešina, koji su ubrzo stekli ime „ustavobranitelji“, jer su branili ukinuti Sretenjski ustav.

Dve decenije prevazilaženja američkog raskola

Pre 20 godina, na Sretenje, zvanično zaceljen „američki raskol“ u SPC. Zajedničkom liturgijom svetog Jovana Zlatoustog u beogradskoj Sabornoj crkvi 15/2. februara 1992. Sveti arhijerejski sabor SPC „potvrdio je apostolsko prejemstvo jerarhije Slobodne Srpske crkve, odnosno Mitropolije novogračaničke i valjanost svih svetih Tajni i sveštenoradnji koje su u njoj vršene od nastanka raskola 1963.“ do izmirenja. Ta obnova liturgijskog i evharistijskog jedinstva bila je prvi korak ka potpunom prevazilaženju raskola, koje i dan danas „zapinje“ na pitanju crkvene imovine.

Zasluge za prevazilaženje raskola koji je, prema rečima arhimandrita Justina (Popovića), uzrokovao „neviđen pokolj srpskih duša“, posebno u Americi, gde se zbog raskola Srbi, podeljeni na „federaliste“ i „raskolnike“ „svađaju, biju, a često i krv prolivaju“, ponajviše pripadaju patrijarhu Pavlu. Tvrdi se da on jedini od srpskih arhijereja 1963. nije odobrio postupak smenjivanja episkopa američko-kanadskog Dionisija (Milivojevića), čime je raskol započeo, a po ustoličenje na Tronu svetog Save krajem 1991. pozvao je „raskolnike“ u Beograd.

Zajedničkom služenju liturgije na Sretenje 1992, dan ranije prethodilo je potpisivanje zakonskog teksta Nacrta prelaznih uredaba za rukovođenje između Novogračaničke mitropolije i SPC do donošenja novog ustava za celu i jedinstvenu Srpsku crkvu u Americi i Kanadi. Iako se smatra da je saborskim odlukama o arondaciji (promeni granica) eparhija SPC u Severnoj i Južnoj Americi 2009. konačno rešeno pitanje administrativnog jedinstva, na terenu posao nije priveden kraju, pre svega kada je reč o crkvenoj imovini i uzajamnom nepoverenju vernika na obe strane stvaranim tokom 29. godišnjeg raskola, kao i nepoverenja i neslaganjima u poslednje dve decenije oko usaglašavanja zajedničkog ustava SPC. Obeležavanje 20. godišnjice izmirenja Crkva u otadžbini takoreći ne pominje, dok je u rasejanju liturgijsko slavlje ovom povodom najavila samo Mitropolija australijsko-novozelandska.

Vrhovni knjaz i upravitelj naroda serpskago

Među Srbima se još priča o njegovoj tehnologiji vlasti:

- „Šta kaže narod“, pita knez Miloš Obrenović svoje ljude.

- Buni se, odgovaraju mu.

„Priteži“, naređuje knez.

Tako to ide više pita, sve dok mu ne kažu da „narod ćuti“.

- Popuštaj, naređuje knez.

Miloš Obrenović (1780 - 1860), vojvoda iz Prvog i vođa Drugog srpskog ustanka, „vrhovni knjaz i upravitelj naroda serpskago“, kako se sam potpisivao bio je osnivač dinastije Obrenović. Hatišerifom iz 1830. Porta je Srbiji priznala unutrašnju samoupravu, a njemu naslednost kneževskog dostojanstva. Oružanu borbu za obnovu državnosti Srbije zamenio je diplomatijom i lukavstvom. Istorija mu na teret stavlja odluku o ubistvu vođe Prvog srpskog ustanka vožda Karađorđa.

Nije bio sklon ograničavanju vlasti i uvođenju modernih državnih ustanova, pa za ubrzavanje usvajanja Sretenjskog ustava bio potreban dolazak narodnih starešina sa više hiljada ljudi u Kragujevac. Vladao je Srbijom u dva navrata. Pod pritiskom ustavobranitelja, morao je da 1839. abdicira u korist starijeg sina Milana i napusti Srbiju. Vraćen je na presto 1858, odlukama Svetoandrejske skupštine. Iako autokrata i, navodno, nepismen svinjarski trgovac, smatra se jednim od najumnijih i najumešnijih vladara u modernoj srpskoj istoriji. Počiva u Sabornoj crkvi u Beogradu.

„Fernando i Jarika“ u parlamentarnom životu Srbije

Sticajem okolnosti Sretenjska skupština i usvajanje prvog ustava moderne srpke države tesno su vezani sa pozorišnim počecima u Srbiji. Ta čudna „srpska veza“ u parlamentarnom životu se održala do danas. Hatišerifima iz 1830. i 1833. Srbija je dobila autonomiju i pravo da podiže kulturno-prosvetne i zdravstvene ustanove. Tadašnja prestonica Kragujevac, zahvaljujući knezu Milošu Obrenoviću dobija dvor sa upravnim i administrativnim aparatom, uključujući: Knjaževsko-serbsku tipografiju, Novine Serbske, koje je uređivao Dimitrije Davidović, Knjaževsko-serbsku bandu, čiji je osnivač Jozef Šlezinger, Liceum Knjažestva Serbskog, muzej, biblioteku, prvu galeriju, Sud kragujevački, bolnicu, prvu apoteku i Knježevsko-serbski teatar. Iako se prve pozorišne predstave u Kragujevcu pominju još 1825, Teatar je deceniju kasnije kneževim novcem otvorio dramski pisac, prevodilac i univerzalni pozorišni stvaralac Joakim Vujić. On je bio direktor, glavni glumac i reditelj Knjaževsko-serbskog teatra, čije su prve predstave održane baš u vreme zasedanja Sretenjske skupštine. Tokom tri dana skupštinskog zasedanja uz muziku Jožefa Šlezingera izvedene su četiri Vujićeve predstave: „Fernando i Jarika“, „La Peruz“, „Bedni stihotvorac“ i „Begunac“. U publici su bili knez Miloš sa porodicom, činovnici i pozvani gosti, kao i poslanici u vreme skupštinskih zasedanja. Na Sretenje Gospodnje, kada je usvojen Ustav, na repertoaru je bio komad „Fernando i Jarika“.

DAN DRŽAVNOSTI

Pišu Jelena Tasić i Zoran Radovanović

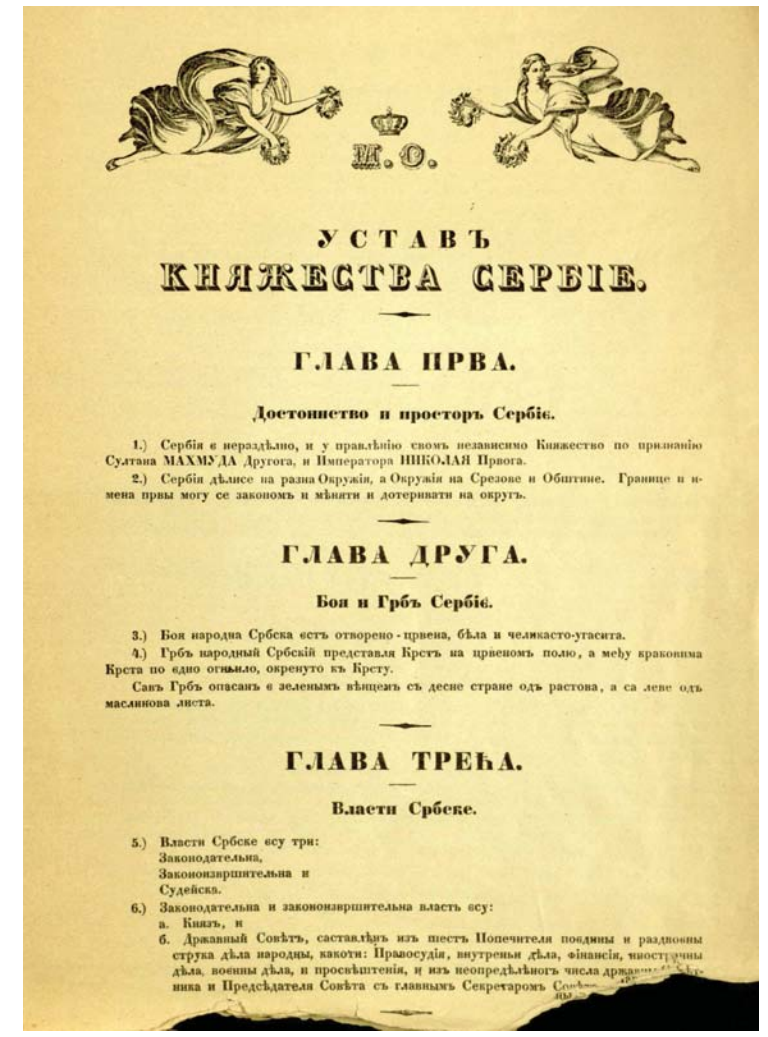

М.О.

УСТАВЪ
КНЯЖЕСТВА СЕРБІЕ.

ГЛАВА ПРВА.

Достоинство и просторъ Сербіе.

1.) Сербія е нераздѣлно, и у правленію своемъ независимо Княжество по признанію Султана МАХМУДА Другога, и Императора НИКОЛАЯ Првога.

2.) Сербія дѣлисе на разна Окружія, а Окружія на Срезове и Обштине. Границе и имена првы могу се закономъ и мѣняти и дотеривати на округъ.

ГЛАВА ДРУГА.

Боя и Грбъ Сербіе.

3.) Боя народна Србска есть отворено - црвена, бѣла и челикасто-угасита.

4.) Грбъ народный Србскій представля Крстъ на црвеномъ полю, а међу краковима Креста по едно огньило, окренуто къ Кресту.

Савъ Грбъ опасанъ е зеленымъ вѣнцемъ съ десне стране одъ растова, а са леве одъ маслинова листа.

ГЛАВА ТРЕЋА.

Власти Србске.

5.) Власти Србске есу три:
Законодательна,
Законоизвршительна и
Судейска.

6.) Законодательна и законоизвршительна власть есу:
а. Княѕъ, и
б. Државный Совѣтъ, составлѣнъ изъ шесть Попечителя поедины и раздновны струка дѣла народны, каконти: Правосудія, внутренньи дѣла, финансія, иностранны дѣла, военны дѣла, и просвѣштенія, и изъ неопредѣлѣногъ числа државни[illegible] ника и Предсѣдателя Совѣта съ главнымъ Секретаромъ [illegible]

- „Beograde zalud ti je hvala, kad je tebi Kragujevac glava“
- Sretenjskoj skupštini prisustvovalo je čak 10.000 znatiželjnih Šumadinaca, iz Gruže, Lepenice i Levča

Kad je Kragujevac bio prestonica

Na predlog knjaza Miloša (Obrenovića), đurđevska skupština narodnih prvaka, održana davne 1818, proglasila je, u Manastiru Vraševšnica, Kragujevac za prvu prestonicu srpske države u nastajanju. Kragujevac je prestonica moderne Srbije bio od te 1818. do 1841. kada ju je knez Mihajlo, na zahtev velikih sila, pre svega Rusije, ukazom izmestio u Beograd, što Šumadinci nisu preboleli ni do dana današnjeg, čemu svedoči i ona „Beograde zalud ti je hvala, kad je tebi Kragujevac glava“.

Iako je u vreme kad je nastala, pa i docnije mogla da bude tumačena kao ljutnja, pa i zavist Kragujevčana prema Beogradu, zbog izmeštanja prestonice, ta pesma naročito u 19. veku nikako nije bila bez osnova. Naprotiv, u Kragujevcu su ne samo u prestoničkom periodu, od 1818. do 1841, već i tokom čitavog 19. veka, pored formiranja prvih obrazovnih, kulturnih, pravosudnih, zdravstvenih, privrednih i drugih ustanova i institucija, donošene i odluke od ključnog značaja za razvoj srpske državnosti.

U Kragujevcu su, tako, od 1818, do kraja 19. veka, donošenjem prvih ustava i prihvatanjem odluka Berlinskog kongresa (1878) - kojima je Srbija konačno, nakon vekovne Osmanlijske vladavine, postala samostalna država - udareni temelji modernoj srpskoj državnosti. Prvi srpski ustav donet je, u Kragujevcu, na Sretenjskoj skupštini, 15. februara (po starom kalendaru 3. februara) 1935, te je po verskom prazniku Sretenju, koji se tada slavio dan ranije i nazvan Sretenjskim ustavom.

Donošenju ovog ustava prethodili su (1834) poznata Miletina buna i stalni pritisci opozicije da se ograniči autokratska vladavina knjaza Miloša. Suočen sa narastajućim nezadovoljstvom političkih protivnika, ali i naroda, Miloš je naložio svom sekretaru Dimitriju Davidoviću (najučenijem Srbinu tog vremena) da sačini ustav. Davidović je formirao komisiju, sa kojom je prvi srpski ustav izradio za 20- tak dana, i koji je pročitan na Sretenjskoj skupštini u Kragujevcu, koja je izazvala veliko interesovanje kako u zemlji, tako i u inostranstvu. U prilog ovome i istorijski podatak da je Sretenjskoj skupštini u Kragujevcu, održanoj od 14, do 16. februara, prisustvovalo 2.400 deputata (izabranih narodnih predstavnika) iz cele Srbije i čak 10.000 znatiželjnih Šumadinaca, iz Gruže, Lepenice i Levča.

Sretenjska skupština održana je na Miloševoj livadi (sadašnjoj porti) pored crkve, koju je on izgradio 1818, s desne obale Lepenice, a naspram svog konaka, na drugoj strani reke. Na livadi kraj crkve bila je podignuta bina za knjaza, njegovu porodicu i najistaknutija savetodavna i duhovna lica. Deputati i narod bili su smešteni na livadi ispod bine. Skupština je otvorena na Sretenje (15. februara) prizivanjem Svetog duha u crkvi. Zatim su deputati i okupljeni Šumadinci saslušali Miloševu besedu koji je odmah na početku konstatovao da je „Srbija otprv od godine dana postala država“. U čast usvajanja Sretenjskog ustava, u Kragujevcu je 15. februara priređen vatromet i održana prva pozorišna predstava. Bila je to prva predstava kragujevačkog Knjaževsko-srpskog teatra, koji danas (sreda) obeležava 177 godina postojanja.

Sretenjski ustav izglasan je na velikoj narodnoj skupštini u porti Stare crkve u Kragujevcu 15. februara 1835, a suspendovan je 55 dana docnije, tačnije 11. aprila te iste godine. Zbog ocene Turske i Austro-Ugarske da je srpski ustav isuviše liberalan, Sretenjski ustav je stavljen „ad akta“ nepuna dva meseca po donošenju, ali je u istoriji ostao zabeležen kao prvi srpski ustav, koji je trebalo da Srbiju ustroji po uzoru na najmodernije evropske države toga doba, pre svega, na Francusku i Belgiju. Za vreme prve vlade knjaza Miloša, Srbija je 1838. dobila novi, tzv. Turski ustav **(na fotografiji)**, kojim je porta u Carigradu ograničila apsolutističku Miloševu vlast. Nezadovoljan odredbama nametnutog ustava, a pod pritiskom opozicije, poznatih ustavobranitelja, predvođenih Tomom Vučićem Perišićem, Miloš Obrenović je 1839. predao vlast i napustio Srbiju. Ispraćajući Miloša da beogradskog pristaništa, Toma Vučić je, zabeleženo je u istorijskim čitankama, bacio kamen u reku i dotadašnjem vladaru i gospodaru poručio: „Kad se ovaj kamen vrati iz Save, dabogda se i ti vratio u Srbiju“. Miloš se u Srbiju vratio 1859. i najpre utamničio, a potom i ubio Tomu Vučića.

Knez Mihailo, koji je, 1860, nakon Miloševe smrti, uspostavio svoju drugu Vladu, već naredne 1861. sazvao je Preobražensku skupštinu, koja je održana u novosagrađenom skupštinskom zdanju (zdanje Stare srpske skupštine, trenutno se renovira), smeštenom, takođe, u porti Stare crkve, s desne obale Lepenice i koja je, usvajanjem ustavnih akata (zakona) urušila, to jest iz osnova izmenila tzv. Turski ustav iz 1838. godine. Preobraženska skupština je, pored ostalog, donela i Zakon o narodnoj skupštini kojim je prvi put u Srbiji normativno regulisan položaj tog narodnog predstavništva.

U Kragujevcu je 1869, godinu dana nakon ubistva kneza Mihaila u Topčideru, održana poznata Ustavotvorna skupština, na kojoj je donet Namesnički ustav, koji slovi za prvi autentični srpski ustav, jer Turci koji su, praktično, već bili isterani iz Srbije, više nisu mogli da se mešaju u njene političke odluke. Namesnički ustav je garantovao mnoga prava, među kojima slobodu štampe i govora, udruživanje građana, formiranje esnafa i druga. Ustavotvornoj skupštini u Kragujevcu, koju je sazvalo tročlano namesništvo, na čelu sa Kragujevčaninom Jovanom Ristićem, prisustvovali su maloletni knez Milan, članovi Državnog saveta i drugi.

Odluke Berlinskog kongresa pročitane u Miloševoj crkvi

U zdanju Srpske skupštine, u porti Miloševe crkve u Kragujevcu, 1878. poslanicima Narodne skupštine pročitane su odluke Berlinskog kongresa, kojima je Srbija, nakon vekovne Osmanlijske vladavine, napokon postala nezavisna država. Na skupštini je prihvaćen i izveštaj Jovana Ristića, ministra spoljnih poslova i predstavnika Srbije na Berlinskom kongresu, na kojem je odobreno i pripajanje šest nahija (Niške, Pirotske, Leskovačke, Vranjske...) Srbiji. Srbija je na Berlinskom kongresu prihvatila da izgradi železničku prugu Beograd - Niš, da obezbedi slobodnu plovidbu Dunavom i da garantuje prava Jevrejima.

Liturgija u Orašcu, pomeni u Marićevića jaruzi i na Oplencu

U svim hramovima SPC praznik Sretenja Gospodnjeg obeležiće se svetim liturgijama. Patrijarh srpski Irinej trebalo bi da služi svetu arhijerejsku liturgiju u crkvi Ružici na Kalemegdanu, nezvanično je rečeno Danasu u sedištu SPC. Proslava Dana državnosti i 208. godišnjica početka Prvog srpskog ustanka pod voždom Karađorđem Petrovićem obeležiće se u Orašcu. U prisustvu državnih zvaničnika i članova Kraljevskog doma Karađorđević episkop šumadijski Jovan (Mladenović) trebalo bi da u crkvi Vaznesenja Gospodnjeg u Orašcu služi svetu arhijerejsku liturgiju, a potom i pomen ustanicima u Marićevića jaruzi. Pomenom u crkvi svetog Đorđa na Oplencu i polaganje venaca prinčevski par Karađorđević I državni zvaničnici odaće počast I voždu Karađorđu. Prema nezvaničnim najavama iz Vlade Srbije, liturgiji bi trebalo da prisustvuje premijer Mirko Cvetković, a pomenu u Marićevića jaruzi ministar kulture i informisanja Predrag Marković. Vlada je centralnu proslavu Dana državnosti najavila za danas u 15 sati u Domu Narodne skupštine, gde se očekuje i dolazak predsednika Srbije Borisa Tadića.

Misa za državnu zajednicu

Beogradska nadbiskupija ove godine je prvi put Dan državnosti Srbije obeležila misom „za domovinu“ - „za državnu zajednicu“, koju je sinoć u katedrali Krista Kralja u Krunskoj ulici služio nadbiskup beogradski Stanislav Hočevar. Beogradska nadbiskupija je „radosno pozdravila konačno konkretno definisanje „praznika državnosti“ Republike Srbije, koji se obeležava 15. i 16. februara“. Misa je, prema rečima nadbiskupa Hočevara služena „s namerom, kako to izričito naglašava učenje Crkve, da se državna zajednica, društvo i odgovorne osobe preporuče Božjoj dobroti i da se svi članovi državne zajednice pozovu da iskreno brinu za opšte dobro, kako bi napredovali i kao pojedinci i kao zajednica“.

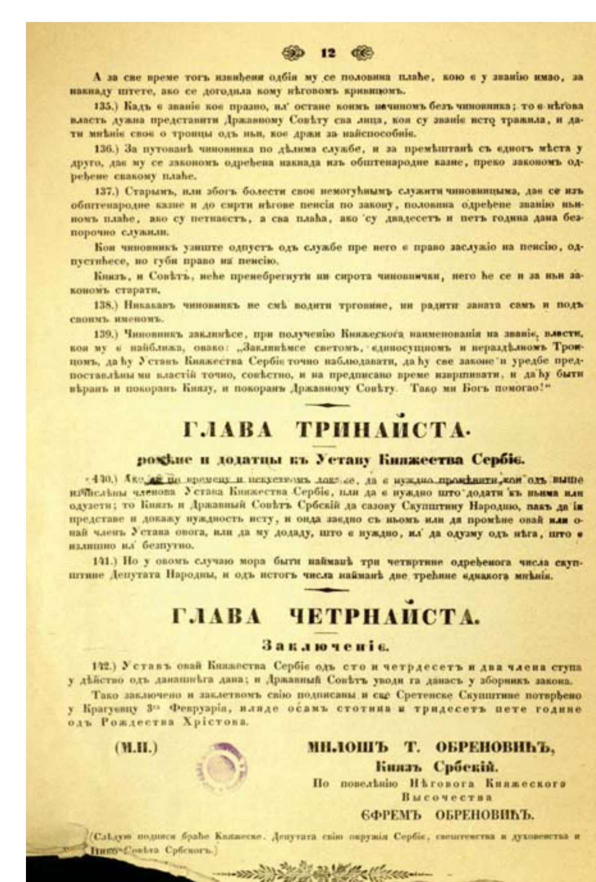

12

ГЛАВА ТРИНАЙСТА.

ГЛАВА ЧЕТРНАЙСТА.

Заключеніе.

(М.П.)

МИЛОШЪ Т. ОБРЕНОВИЋЪ,
Княѕъ Србскій.
По повелѣнію Нѣговога Княжеского Высочества
ЕФРЕМЪ ОБРЕНОВИЋЪ.

Pišu Aleksandar Roknić i Nikola Tomić

Šta sve ugrožava ustavni poredak Srbije

- *Da li su navijačke grupe i nekoliko ekstremnih udruženja zaista glavni problem države*
- *Koliko srpski političari ne poštuju institucije sistema, čiji su i sami integralni deo, najbolje pokazuje njihov odnos prema sudu, odnosno nepojavljivanje u sudnici*

Foto: Reta

Prizor tokom pokušaja organizovanja gej parade 2010: Arhivska fotografija

Proteklih nekoliko godina na ulicama većih gradova, prevashodno Beograda, sve su češće nasilne demonstracije ekstremnih grupa, među kojima su najaktivniji i svakako najnasilniji bili pripadnici raznih navijačkih grupa, ali i ekstremno desnih nacionalističkih organizacija.

Istorijat nasilnih demonstracija u kojima učestvuju ove grupe nije nov. Dovoljno je setiti se da su 18. marta 2004. godine, posle nasilja koje je izbilo nad Srbima na Kosovu i Metohiji, demonstranti u Beogradu probili policijski kordon na uglu ulica Kralja Petra i Gospodar Jevremove i uz povike „ubij Šiptara“, provalili u dvorište Bajrakli džamije i zatim je i zapalili.

Država nije odlučila da se žestoko obračuna s njima ni nakon što su februara 2008. posle velikih nemira zbog proglašenja nezavisnosti Kosova, zapalili američku i hrvatsku ambasadu u Beogradu, kao i niz drugih inostranih predstavništava. Povređeno je mnogo policajaca, razbijeni su mnogi izlozi, polupani mnogi automobili i opljačkane mnoge radnje. Praktično, veliki protest - Kosovo je Srbija, koji je inicirala tada vladajuća Demokratska stranka Srbije, huligani su iskoristili kao zgodan izgovor za okupljanje oko jednog cilja - obračun sa policijom nakon mitinga. Organizovani gnev navijačkih i desničarskih grupa zbog proglašenja kosovske nezavisnosti i brzog priznanja pojedinih država, platile su ambasade. Policija je povučena iz obezbeđenja tih zgrada, da ne bi stradala i osoblje ambasada i njihova imovina ostali su na milost i nemilost huliganima. Slike zapaljenih ambasada u Beogradu obišle su svet. Pala je i jedna žrtva prilikom upada u američku ambasadu, i to među demonstrantima. Vladajući političari odbacivali su odgovornost za nerede i ograđivali se od toga, tvrdeći da su „uvek delovali u odbrani pravne države i zakonitosti“. Na kraju se ispostavilo da se ne zna ko je organizovao miting ispred Savezne skupštine u centru Beograda, niti ko je preko državne televizije pozivao građane Srbije na miting. Država se zadovoljila samo da sudski goni izgrednike. Nije smatrano da oni predstavljaju opasnost po ustavni poredak.

Na protestu zbog hapšenja Radovana Karadžića jula 2008. jedan od demonstranata brutalno je nogu snimatelju televizije B92 Bošku Brankoviću. Već 17. septembra 2009. godine grupa navijača brutalno je u centru Beograda pretukla francuskog državljanina Brisa Tatona, koji je 12 dana kasnije preminuo. E to je izgleda „prepunilo čašu“, pa je država, odnosno republički javni tužilac Slobodan Radovanović, reagovao 25. septembra i Ustavnom sudu podneo predlog za zabranu rada udruženja građana - „Obraz“ i „1389“, „zbog delovanja usmerenog na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajamčenih ljudskih i manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne i verske mržnje“ i da te podgrupe imaju obeležja kriminalnih bandi, koje nemaju ništa zajedničko sa sportom. Radovanović je u obrazloženju zahteva ukazao da se na skupovima tih navijačkih grupa dešavaju incidenti i ispoljava ksenofobija i homofobija, koje za posledicu imaju fizičko nasilje nad građanima i strancima i da su ekstremne navijačke grupe postale „privatne armije koje služe za ubistva, sticanje dobiti krivičnim delima i sprečavanje privatizacije klubova.“

Foto: FoNet

Paljenje zgrade Ambasade SAD tokom nemira 2008: Arhivska fotografija

Ustavni sud Srbije je marta 2011. saopštio da je odbacio predlog Republičkog javnog tužilaštva za zabranu 14 ekstremnih navijačkih podgrupa, „zbog nepostojanja ustavnih i zakonskih pretpostavki za vođenje postupka pred Ustavnim sudom i odlučivanja o takvom zahtevu“, odnosno zato što sud nije nadležan da odlučuje o zabrani registrovanih i neregistrovanih udruženja i podgrupa.

U međuvremenu, na protestu zbog održavanja Parade ponosa u Beogradu, oktobra 2010. huligani su se kamenicama, motkama i šipkama, svom silinom ponovo okomili na policiju, koja ih je sprečavala da se fizički obračunaju sa učesnicima šetnje u okviru Parade ponosa. I opet je povređeno mnogo policajaca i uništeno dosta privatne, gradske i imovine preduzeća.

Međutim, da li su navijačke grupe i nekoliko ekstremnih udruženja zaista glavni problem države? Kršenje ustavnog poretka odigrava se već godinama direktno pred našim očima, skoro kao jedan bizarni rijaliti šou u kojem nismo svesni da postoje kamere. Međutim, gledalaca ima mnogo, mada akteri ne haju baš mnogo za to. O čemu je reč? Ne prode dan a da neko od domaćih političara, bilo na vlasti ili u opoziciji (bivša vlast) nema neku primedbu na rad neke od grana vlasti - uglavnom izvršne i sudske. Za zakonodavnu, uglavnom imaju samo lepe reči, zato što su deo iste. Kada se donose zakoni, tvrde da u njihovom donošenju nisu učestvovali i distanciraju se od njegovih mera. Političari svakodnevno komentarišu sudske odluke, prejudiciraju ishod sudskog postupka, a u nekim slučajevima i omalovažavaju i izvršnu i sudsku vlast. Kada bi republički tužilac na to reagovao, smatralo bi se da je reč o političkoj odmazdi, odnosno da se vlada preko tužioca obračunava sa političkim neistomišljenicima, što onda zadire u slobodu govora i javno izraženog mišljenja.

Koliko srpski političari ne poštuju institucije sistema, čiji su i sami integralni deo, najbolje pokazuje njihov odnos prema sudu, odnosno nepojavljivanje u sudnici.

Dejan Mihajlov, visoki funkcioner DSS i bivši generalni sekretar Vlade Srbije, čak se 26 puta nije odazvao na sudski poziv po privatnoj tužbi Vladimira Popovića, bivšeg šefa Biroa za komunikacije Vlade Srbije. Od toga najviše upravo dok je bio na vlasti kao generalni sekretar vlade. Mihajlov se pojavio tek na kraju suđenja, kada je sud zapretio prisilnim privođenjem.

Kao i njegov stariji kolega, funkcioner DSS Nebojša Bakarec, skoro četiri godine se nije pojavio u sudu, iako ga je sud tražio i preko policije, odnosno izdavao nalog za privođenje, pa je u postupku nastupala apsolutna zastarelost. Policija nikada nije obavestila sud o razlozima njegovog neprivođenja.

Slično se ponašao i Velimir Ilić, predsednik Nove Srbije. Bez obzira da li je tužen ili je nekog tužio, redovno se nije pojavljivao u sudu.

Kada smo već kod poslanika, proteklih godina je bilo dosta priče o kupovini zakona u parlamentu. Naravno, nikada nisu dokazane tvrdnje da su farmaceutska i duvanska industrija preko pojedinih poslaničkih grupa „gurale“ pojedine amandmane na zakone, koji su njima išli naruku. Stranke su, zauzvrat, verovatno dobijale neke donacije, što nije bilo moguće proveriti, jer finansiranje srpskih stranaka nikada i nije bilo transparentno, a o poslaničkom mišljenju nije moguće raspravljati. Slično je bilo i oko donošenja pojedinih zakona o građevinarstvu. Tajkuni su, uostalom, u Srbiji uvek ostajali čistih ruku, jer je neko drugi radio prljav posao za njih. Samim tim su i ostali nedodirljivi za zakon.

Sistem u Srbiji očito selektivno deluje - kada neko nije po volji političarima, onda ostaje ekspresno i bez imovine i bez zvanja i bez slobode. A sistem koji je selektivan, a praksa je to uverljivo dokazala, nije efikasan i kači samog sebe. Samim tim, nezadovoljstvo naroda je veće.

Nadležnosti predsednika Republike na papiru i u praksi

- *Odredbe Ustava koje regulišu položaj predsednika Republike pisane su tako da se politički sistem Srbije može definisati i kao polupredsednički i kao klasični parlamentarni, u zavisnosti od toga kako se primenjuju*

Foto: FoNet

Između predsedničkog i parlamentarnog sistema: Boris Tadić

Za početak, da otklonimo jednu nedoumicu koja se malo-malo pojavi u ovdašnjoj javnosti, kao medijska tema u praznične dane ili predmet ćaskanja na internetu. Ima li Boris Tadić pravo da se „treći put“ kandiduje za predsednika Srbije? Ima. Nedvosmisleno mu to pravo omogućava Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Republike Srbije, u članu 18: „Izbor predsednika Republike iz člana 3. stav 2. ovog zakona smatraće se prvim izborom u smislu člana 116. stav 3. Ustava“. A u članu 116, stav 3 Ustava piše: „Niko ne može više od dva puta da bude biran za predsednika Republike“. Elem, kada je Boris Tadić februara 2008. izabran za predsednika Republike, po slovu Ustavnog zakona, kojim se precizira primena Ustava proglašenog 8. novembra 2006, to je formalno-pravno bio njegov prvi mandat i ima prava na još jedan, petogodišnji, od februara 2013. do februara 2018. godine.

Ukoliko se Tadić bude kandidovao i na narednim predsedničkim izborima, čije se održavanje očekuje u decembru ove godine, a nema nagoveštaja da mislimo drugačije, i ako pobedi - u šta se svakako ne možemo zakleti, ali da su mu šanse dobre, jesu - to bi značilo da će na mestu predsednika Republike, jedinoj političkoj funkciji u Srbiji na koju se dolazi direktnim izjašnjavanjem birača, provesti punih 14 godina. Slobodan Miloševič je, setimo se, bio srpski i SRJugoslovenski vožd nekih 11 godina, od 1989. do 2000. godine. Milo Đukanović je, kada se sve sabere, na čelnim pozicijama u Crnoj Gori proveo oko 17 godina. Eto, kao što ideološki i dnevnopolitički stalno traga za „zlatnim presekom“, centrom stabilnosti nasuprot (po njemu) radikalnih opcija, tako će i svojim vekom na čelu tranzicione Srbije Tadić biti u sredini, između Miloševića i Đukanovića, dvojice paradigmatičnih balkanskih lidera.

Jedan od Tadićevih istorijskih ciljeva je upravo da promeni tu paradigmu, vekovima utvrđeni model političara na Balkanu, i na Zapadu i na Istoku smatranih za destruktivne, verolomne, srebroljubive. U kojoj meri mu to polazi za rukom, nismo sigurni, kao ni da li će njegova druga misija, da uvede Srbiju u EU, ili bar da je dovede do praga ulaska u porodicu evropskih zemalja, biti uspešna. Ono čime se u ovom tekstu bavimo i nisu prognoze, već temelji, pre svega ustavnopravni, na kojima Boris Tadić ove svoje velike ambicije zasniva.

A, tu stvari stoje prilično jednostavno, svakako prostije nego što bi politički protivnici i analitičari-dokoličari poželeli. Ustavne odredbe koje regulišu položaj predsednika Republike pisane su tako da se politički sistem Srbije može definisati i kao polupredsednički i kao klasični parlamentarni, u zavisnosti od toga kako se primenjuju. I kada se na jedno fleksibilno tumačenje predsedničkih ingerencija, maltene njihovo maksimalno rastezanje, doda činjenica da je prvi čovek Republike ujedno lider stožerne vladajuće stranke, što znači i šef većini ministara u vladi i poslanika u parlamentu, dobijamo dobar deo objašnjenja Tadićeve političke moći.

Prema Ustavu iz jesseni 2006, koji su zajedničkim snagama doneli svi najreleventiji akteri srpske politike (s izuzetkom Čedomira Jovanovića i Nenada Čanka), dakle Tadić, Vojislav Koštunica, Vojislav Šešelj, Tomislav Nikolić, Ivica Dačić i Mlađan Dinkić, „Predsednik Republike izražava državno jedinstvo Republike Srbije“. Ova rečenica je sadržaj člana 111 Ustava, prvog od ukupno 11 (111 - 121) kojim se definiše institucija predsednika Srbije.

Predsednikova ovlašćenja, prava i obaveze, razrađeni su u ukupno 17 pravnih akata. Pored Ustava i Ustavnog zakona tu su zakoni o predsedniku Republike i izboru predsednika, a zatim - između ostalih - Zakon o pomilovanju, Krivični zakonik, Zakon o državnom pečatu, Zakon o Vladi, Zakon o odbrani, Zakon o spoljnim poslovima, Zakon o Vojsci, Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti.

Maksimalnu fleksibilnost u tumačenju ingerencija predsednika Republike, pored pomenutog člana 111 i nekih od zakona (na primer - ovlašćenje da predsedava Savetom za nacionalnu bezbednost, čiji je sekretar njegov šef kabineta), omogućavaju još neke, na prvi pogled „naivne“ ustavne odredbe. Na primer, ona u članu 112 stav 1, da „predstavlja Republiku Srbiju u zemlji i inostranstvu“, može da se tumači potpuno ceremonijalno (setimo se Milana Milutinovića), ali i tako da pregovara s najvišim zapadnim zvaničnicima o Evropi i Kosovu ili s Rusima o NIS-u.

Zatim, član 112 stav 3, da „predlaže Narodnoj skupštini kandidata za predsednika Vlade, pošto sasluša mišljenje predstavnika izabranih izbornih lista“ - u situaciji kada je i lider stranke koja sastavlja vladu, te nosilac njene izborne liste, zdravorazumski je reći da „Tadić bira premijera“. Stav 1 člana 114, po kojem „predsednik Republike bira se na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom“ stavlja Borisa Tadića u poziciju jedinog direktno izabranog državnog funkcionera, što mu daje ogroman politički legitimitet.

Izdvojićemo ovde i jednu zanimljivu odredbu iz Zakona o predsedniku Republike, član 15 stav 3, gde piše da „ako Ustavni sud odluči da je predsednik Republike povredio Ustav, predsednik Republike se razrešava ako za njegovo razrešenje glasaju dve trećine narodnih poslanika“. Dakle, iako najviše pravosudno telo u Srbiji, Ustavni sud, odluči da je delovao protivno najvišem pravnom aktu zemlje, da bi predsednik bio razrešen funkcije s tim treba da se složi dvotrećinska (njegova) većina u Narodnoj skupštini, što, bar u teoriji, ostavlja prostor za tragične manipulacije.

Opcije drastičnog rastezanja nadležnosti date su i, opet „naivnim“, članom 23 Zakona o predsedniku, gde se navodi da se međusobni odnosi Andrićevog venca, Narodne skupštine i Vlade Srbije „zasnivaju na saradnji i obaveštavanju“ i „odvijaju se bez odlaganja“, odnosno da su parlament i vlada dužni da predsednika „na njegov zahtev obaveštavaju o pitanjima iz svoje nadležnosti koja su bitna za izvršavanje nadležnosti predsednika Republike“. A, kada nadležnosti definišemo maksimalno široko, onda nisu začuđujuće ni spekulacije da svaki iole važniji pravni akt pre usvajanja ide na „konsultacije“ u Tadićev kabinet.

Šta je važno reći za kraj - iako dobar deo javnosti ponekada iritira hiperaktivnost aktuelnog predsednika Srbije, koji jednog dana obilazi rudare u Boru, sledećeg ćaska sa decom u školi, trećeg prima u posetu savetnika Angele Merkel, četvrtog promoviše dolazak stranih investitora, petog razmenjuje SMS-ove s Dačićem o Kosovu, šestog komentariše borbu javnih službi protiv vremenskih nepogoda, a ni sedmog ne odmara - sve to mu je omogućeno Ustavom Srbije, pratećim zakonima i okolnostima „u zemlji i svetu“. A da li tako treba, pitanje je gde odgovor pre svega zavisi od političkog ukusa, manje od pravne tematike.

Prava predsednikovog supružnika

Član 32.

Supružnik predsednika Republike koji je u radnom odnosu ima pravo na odsustvo s rada dok izvršava protokolarne i druge društvene obaveze i za to vreme ima pravo na naknadu plate u iznosu plate koju bi primao da radi na svom radnom mestu. Sredstva za naknadu plate obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Član 33.

Supružnik predsednika Republike koji je u radnom odnosu ima pravo da mu radni odnos miruje dok njegovom supružniku traje mandat predsednika Republike, da mu se vreme mirovanja radnog odnosa računa u staž osiguranja u smislu propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju i da za to vreme mesečno prima 20 odsto plate predsednika Republike. Sredstva za mesečno osiguranje obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, a osnovica doprinosa je zarada koju bi supružnik ostvarivao na radnom mestu na kome je radio pre mirovanja radnog odnosa.

(Zakon o predsedniku Republike)

Počasni naziv „bivšeg predsednika“

Zakon o predsedniku Republike, usvojen decembra 2007, reguliše i prava po prestanku mandata.

Pravo na počasni naziv „bivši predsednik Republike“, kao i pravo da prisustvuju državnim svečanostima u skladu s protokolom, imaju svi predsednici Srbije, državne zajednice Srbije i Crne Gore, kao i SRJ - ali koji su iz Republike Srbije, i to od prvih višestranačkih izbora 9. decembra 1990. godine. Oni imaju pravo na naknadu plate u iznosu pune predsedničke plate maksimalno šest meseci nakon prestanka mandata, a na 80 odsto te plate do odlaska u penziju (ako se u međuvremenu ne zaposli). Ima pravo na kancelariju o državnom trošku, kao i na službeni automobil i vozača. Godinu dana po prestanku mandata ima pravo da ga obezbeđuje policija ili vojska, a nakon toga u zavisnosti od bezbednosne procene. Ima pravo na diplomatski pasoš i pristup arhivama iz perioda kad je bio predsednik. Ova prava ne važi u slučaju predsednika koji je razrešen dužnosti.

Odbrana Kosova i u zakletvi

Prilikom stupanja na dužnost, predsednik Republike pred Narodnom skupštinom polaže zakletvu koja glasi: „Zaklinjem se da ću sve svoje snage posvetiti očuvanju suverenosti i celine teritorije Republike Srbije, uključujući i Kosovo i Metohiju kao njen sastavni deo, kao i ostvarivanju ljudskih i manjinskih prava i sloboda, poštovanju i odbrani Ustava i zakona, očuvanju mira i blagostanja svih građana Republike Srbije i da ću savesno i odgovorno ispunjavati sve svoje dužnosti“. (član 114 Ustava Srbije)

Manjak elastičnog patriotizma

Zoran R. Tomić, profesor Pravnog fakulteta u Beogradu

analizira za Danas oseku javnog prava u Srbiji

„Moj način šale je da govorim istinu. Istina je najsmešnija stvar na svetu“
(Bernard Šo)

Premisa: javno pravo je ono koje se tiče države, javnoga interesa, odnosno celine društvene zajednice, u krajnjoj liniji svih građana. Evo nekih oblika i mogućih uzroka njegovog maltene uobičajenog, nepodnošljivo opasno niskog rejtinga u Srbiji:

1. Zato što domaće pravo, uopšte uzev, nije dovoljno objektivno, nije optimalno pravedno, niti postojano, često je nejasno, protivurečno, zbrkano, praznjikavo, pružajući šansu pukom arbitrarnom ponašanju.

2. Zato što na našem tlu decenijama svesno - čas autoritarno, čas demagoški - nije uspostavljan zaokružen pravni sistem, koherentan i konzistentan; koji bi se zatim usavršavao i dograđivao. Čiji bi demokratski ustav i delotvorni zakoni jednako vredeli i za vlast i za građane.

3. Zato što je ovdašnje javno pravo u nezanemarljivom delu neprimenjivo, a i ono što je primenjivo često se ne primenjuje, odnosno nedosledno, selektivno ili izvrnuto se primenjuje, zbog: 1) skandaloznog nivoa opšte i pravne kulture, zabrinjavajuće neprosvećenosti, lenjosti i inertnosti; 2) slabe ekonomske podloge; 3) zbog nejakih, nepouzdanih (ili čak nepostojećih, odnosno samo fasadnih) kontrolnih mehanizama službenog (ne)postupanja - što rađa, pored ostalog, nesagledivu korupciju; 4) jake, razgranate i preterane birokratije na različitim političko-teritorijalnim nivoima, rđave kadrovske politike i neusavršavanja i inače brojnih nekompetentnih javnih službenika; 5) zbog raširenog straha od reda, izvesnosti i prozračnosti onoga što mnogi sada „ispod žita „ mute.

4. Zato što su najviše pravne škole u Srbiji skoro bez izuzetka prebukirane u svakom pogledu - kadrovski, programski, studentski... - težeći u prvome redu kvantitetu (i sopstvenom održanju), a ne kvalitetu. Uostalom, jemčim da danas u Srbiji ima nedovoljno sposobnih i spremnih, evropski obrazovanih pravnika.

5. Zato što je pravo kao sistem vrednosti namerno postavljen daleko ispod nacionalnih, političkih, ekonomskih, tehničkih (i nekih drugih, možda i versko-crkvenih, pa i usko lokalnih?!) parametara; rečju, zbog potcenjivanja prava, pravničkog zanata i pravne nauke, posebno.

6. Zbog manjka elastičnog pravnog patriotizma koji se surogatski katkad zamenjuje pravnim nacionalizmom, čak mestimice i šovinizmom (analogija sa poznatim banjalučkim govorom Zorana Đinđića). Pravni patriotizam je naročito važan kod: 1) očuvanja i negovanja uporišnih tačaka respektabilne domaće javnopravne tradicije, prevashodno tekovina korifeja pravničke misli (Tome Živanovića, Đorđa Tasića, Slobodana Jovanovića, Laze Kostića, Radomira Lukića i drugih); 2) otvorenosti za prilagođeno - umesto nekritičkog - prihvatanja i primene boljih i savremenijih uporednih i međunarodnih pravnih standarda i solucija, na dobrobit, blagostanje domaćeg miljea, prava i sloboda građana pre svega.

7. Zbog paralelnih, u mnogim sferama, i „spoljnih“, institucionalnih i „unutrašnjih“, po pravilu relativno snažnijih vaninstitucionalnih tokova.

8. Zbog preovlađujućeg mentaliteta ljudi sa našeg područja: raširena preosetljivost, svojetljivost, romantizam i mitomanija kombinovani sa zabludom o pravnoj normi kao „efemernoj“, „trošnoj“, „papirnatoj“, time i neobavezujućoj.

9. Zbog sijaset dokaza da je javno pravo u Srbiji umnogome pod odlučujućim političko-partijskim, tajkunskim, korporacijskim, koterijskim ili čak ličnim moćničkim uticajem. U ključnim momentima i delikatnim odnosima, pojedinci, odnosno različite interesne grupe su - po svemu sudeći - jači od prava, tako da taj normativni čaršav u takvim slučajevima prestaje da bude dostojan da se pravom nazove.

10. Zato što u javnosti nije sazrela svest, nema kritične mase da shvati a legitimne političke volje da pokrene i sprovede ideju, saznanje da je srž prava u povezivanju i oplemenjivanju suština pojava koje uređuje - u povezivanju i oplemenjivanju koje je realno, skladno, pravedno, nediskriminatorsko, moralno, sigurno i unapređujuće, i po opšte dobro i po građane.

Nije zgoreg podsetiti i na dva univerzalna postulata: 1) ako je (kako neki vele) pravo postalo poslednjih decenija nova religija, onda treba tragati, ulagati napor ka sačinjavanju makar nacrta obrisa elemenata jedne drugačije biblije; 2) ako pravo (kao i bog) nije u nama, ne uspe(mo) li da se useli u naš um i srce - onda doista i ne postoji. Uzgred, par upozorenja: a) čuvajte se onih koji kažu: „da, to je formalnopravno tako, ali...“ - oni verovatno duboko preziru i samo pravo i trenutnog sagovornika; b) nemojte baš svakad biti prirodni, već čovečni: jer, pravo je uistinu društvena pojava, ljudska kreacija, a „sve što je ljudsko nije i prirodno“.

Vudi Alen, kroz jednog svog frustriranog filmskog junaka, reče - parafraziram: „Kad porastem, biću talac“. Otuda i poruka za mnoge ovdašnje javne kvazipravničke likove: da u započetoj i narednim godinama budu taoci na nekom prestižnom pravnom fakultetu, odnosno uglednoj pravosudnoj akademiji - možda tom prilikom tamo i nauče nešto korisno.

Meho Omerović, poslanik Socijaldemokratske partije Srbije

Dosta je bilo zavaravanja i apatije

Odlučujuće pitanje - ulazak u EU, jeste zato danas i pitanje opstanka. Ne samo zbog toga da li ćemo dobiti status kandidata nego da li mi uopšte znamo šta hoćemo!? Taj cilj moramo veoma jasno definisati. Građanima smo dužni obezbediti perspektivu jer nije to samo po sebi članstvo u EU. Nećemo brzo ući tamo, i to moramo otvoreno i jasno reći građanima. Moramo se okrenuti sebi. Potrošene su sve velike reči. Građanima je preko glave velikih, sudbonosnih tema... Ostala je samo jedna - kako normalno i pristojno živeti, a ne preživljavati? To je, pre svega, kvalitet života - životni standard mora postati opštedruštveni cilj, odnos države i pojedinca, organizacija vlasti, uslovi za puno ostvarivanje i zaštitu svih prava... U tom kontekstu, na unutrašnjem planu moramo jačati ekonomiju i slabiti birokratiju, iznad svega. Ovoj siromašnoj Srbiji - podeljenoj na bezobrazno bogate i nepovratno siromašne - potrebna je malobrojna ali zato efikasna državna administracija. Danas u ime države, partijski kadrovi koji imaju CV od nekoliko strana sa raznih kurseva, kampova, okruglih stolova, političkih škola, ali bez završenog fakulteta, vedre i oblače. To su oni čije ime nikada nećete pročitati ni u jednim novinama, ne znate ni kako izgledaju, ali se pitaju za sve i često odlučuju. Takva nesposobna i bahata, korupciji sklona birokratija, nam je i došla glave. Apatiju moramo zameniti nadom i verom da se možemo promeniti.

Srbija je, nažalost, jako dugo na raskrsnici i to kakvoj!? Iz takve političke petlje u kojoj su nam pravci spoljne politike SAD, EU, Kina, Indija, Rusija, nesvrstani... ne bi lako mogli izaći ni veće države nego smo mi. Lutamo. Tumaramo tražeći pravac kojim bismo trebali dalje voditi narod u neka bolja vremena i izvesniju i srećniju budućnost. Umorio se i narod i oni koji traže izlaz za njega.

Već dvadeset i više godina, iz jednoga u drugi vek, ne snalazimo se u svetu u kojem živimo. Da bi mali narodi opstali i očuvali svoje države, moraju imati elitu - ljude koji prepoznaju taj svet, odnose u njemu, snagu velikih, moraju naći i svoje mesto između njih. Posebno je značajno sagledati sopstvene vrednosti, jačinu i mogućnosti kako da svoj interes uklopimo između tih velikih. Jer poslovica kaže: „Kad slonovi vode rat strada trava, kad slonovi vode ljubav strada opet trava“! Mi smo mala, siromašna zemlja a volimo da o sebi imamo predstavu da smo nešto bog zna šta važni. Da se bez nas ništa ne može niti sme, da u svetu samo od nas zavisi... Inatimo se sa svetom, delimo lekcije velikim a ćutimo kada nas pred gostima u vlastitoj kući vređaju. Moramo se probuditi i otrezniti. Suviše dugo kao razlog za naše promašaje vidimo u nasleđu. Postaje već otužno pozivanje na Miloševića kao glavnog krivca za sve. Čini mi se ponekad da se ponašamo po onoj: „Pre rata nismo imali ništa a onda su došli Nemci i uzeli nam sve“. Zato je današnji trenutak preloman. Nemamo više vremena za odlaganje i donošenje teških odluka. Imali smo jako dugačak grejs period i ogromno poverenje, od 5. oktobra 2000. godine da uz bezrezervnu podršku najvećeg broja građana radimo i rešavamo probleme. Taj slador se istopio i došli smo u situaciju da moramo jesti nešto gorko, i to veoma brzo. Svaki lek ima taj ukus, a bez njega nema ni izlečenja! Uvek smo znali šta nećemo. Nikada nismo imali jasno definisan cilj oko kojeg bi postojao konsenzus svih. Nije bilo saglasnosti oko najvažnijih nacionalnih i državnih pitanja. Nemoj da zavaravamo ni sebe ni druge. Hajde da se prisetimo samo kako smo i u kakvoj atmosferi donosili neke od najznačajnih deklaracija, na primer o Srebrenici, o Kosovu... Tobože smo pokazivali nekakvo jedinstvo, samo da bi zadovoljili formu, a najveći broj je najiskrenije ne samo bio protiv nego i opravdavao, negirao ili veličao zločine protiv kojih je glasao! Vrhunsko licemerje...

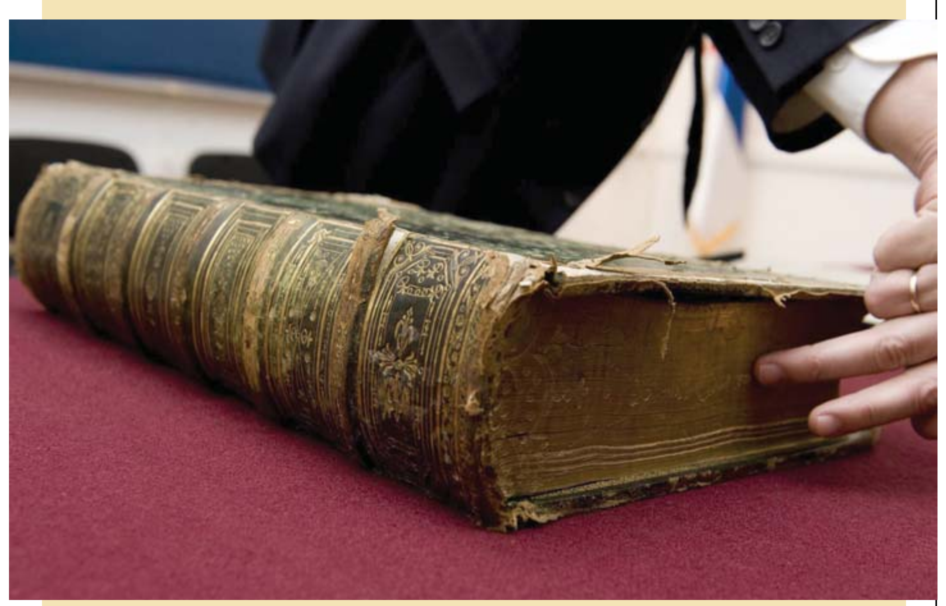

Srbija je, nažalost, jako dugo na raskrsnici i to kakvoj!? Iz takve političke petlje u kojoj su nam pravci spoljne politike SAD, EU, Kina, Indija, Rusija, nesvrstani... ne bi lako mogli izaći ni veće države nego smo mi. Lutamo. Tumaramo tražeći pravac kojim bismo trebali dalje voditi narod u neka bolja vremena i izvesniju i srećniju budućnost. Umorio se i narod i oni koji traže izlaz za njega

Pišu Bojan Cvejić i Ivana Pejčić

Skoro šest decenija proslavljan 29. novembar

Državni praznici pre proglašenja 15. februara za Dan državnosti u Srbiji

Kada bismo danas pitali građane Srbije kog datuma se obeležava Dan državnosti, mnogi se verovatno ne bi setili na prvu loptu da je reč o 15. februaru, ali bi zasigurno spomenuli nekadašnji Dan Republike - 29. novembar, za koji sada već znaju da se više ne obeležava. Ovaj nekada najznačajniji državni praznik obeležavao se na ovim prostorima skoro šest decenija, sve dok zvanično nije izbrisan iz „državnog kalendara“. Poslednji put u Srbiji je obeležen pre deset godina, nakon čega je Savezna skupština ukinula ovaj praznik sredinom novembra 2002. godine.

Dan koji je označavao neradne dane i praznovanje u šest nekadašnjih jugoslovenskih republika, predstavljao je godišnjicu od kada je 1943. doneta odluka o federalnom ustrojstvu Jugoslavije u Jajcu na drugom zasedanju Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ). AVNOJ je tada proglašen za vrhovno zakonodavno i izvršno državno telo, koje je donelo istorijske odluke o uređenju Jugoslavije, a kraljevskoj vladi je zabranjen povratak u zemlju. Odlukama ustavnog karaktera izgrađeni su vrhovni državni organi jugoslovenske republike, pa je taj datum zato posle završetka Drugog svetskog rata 1945. obeležavan narednih decenija kao dan stvaranja nove države.

Prvobitni naziv države, nakon drugog zasedanja u Jajcu, bio je Demokratska Federativna Jugoslavija (DFJ), koji je promenjen 29. novembra 1945. na trećem zasedanju AVNOJ-a u Beogradu u Federativna Narodna Republika Jugoslavija (FNRJ). Konačno, 7. aprila 1963. država je dobila ime Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija (SFRJ).

Prema tadašnjem Zakonu o državnim praznicima, Dan Republike proslavljao se dva neradna dana, uz svečane akademije u glavnim gradovima jugoslovenskih republika i počasne plotune, dok je 1964. ustanovljena i nagrada AVNOJ-a. Do 1997. godine 29. novembar se proslavljao kao dan sećanja na drugo zasedanje AVNOJ-a, ali je potom počeo da se praznuje kao dan kada je 1945. Jugoslavija i formalno prerasla iz monarhije u republiku. Ova zamena značenja nastala je zbog kritike da je tadašnja Savezna Republika Jugoslavija, koju su činile samo Srbija i Crna Gora, nastavila da obeležava praznik nepostojeće države, odnosno federacije šest republika, koja se raspala još 1991. godine.

Nastavlja se obeležavanje bivšeg Dana republike

Iako se zvanično Dan Republike - 29. novembar ne slavi već godinama, ipak, mnogi jugonostalgičari širom bivše države obeležavaju ovaj dan u drugačijim formama i na neformalne načine. Prošle godine se tako, na primer, u bosanskom gradiću Jajcu okupilo više stotina ljudi tim povodom, kada su se mogle videti i čuti parole „Danas je Dan Republike“ i „Druže Tito, mi ti se kunemo“, što su predstavnici nekadašnjih jugoslovenskih republika pevali zagrljeni. Delegacije iz šest republika položile su vence i cveće na spomenik oslobodiocima Jajca, a nakon toga proslava je bila nastavljena na platou ispred muzeja AVNOJ-a, gde je lokalni rok bend muzikom i pesmama evocirao uspomene na Josipa Broza Tita i Jugoslaviju. Organizatori ove manifestacije ponosno tvrde da ovaj događaj iz godine u godinu okuplja sve više posetilaca.

Na ovaj veliki državni praznik gradsko stanovništvo mahom je odlazilo kod svojih rođaka na selo na svinjokolje, dok su oni koji su ostajali u gradu u svojim domovima na trpezama tih dana uglavnom imali praseće pečenje. Tokom praznovanja zakazivane su i mnoge svadbe, ljudi su odlazili u posete prijateljima, dok su program državnih televizija činile TV serije i dokumentarne emisije posvećene drugom zasedanju AVNOJ-a u Jajcu. Takođe, nadležni organi su po gradovima priređivali razne manifestacije u znak obeležavanja ovog dana.

Uporedo sa 29. novembrom, u Srbiji se nekoliko godina zvanično proslavljao kao državni praznik i 27. april - Dan državnosti i ustavnosti Savezne Republike Jugoslavije, dan kada je 1992. proglašen ustav ove nove države poznat kao „žabljački“. Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, međutim, saopštilo je 2007. da se taj dan više neće praznovati. Zakonom o državnim i drugim praznicima utvrđeno je da se kao Dan državnosti Srbije praznuje Sretenje - 15. februar, pa je time prestao osnov za praznovanje 27. aprila.

Ipak, pre ovih državnih praznika kojih se velika većina građana seća i danas, u vreme Kraljevine Jugoslavije neradnim danima obeležavao se 1. decembar kao Dan ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. Na taj dan 1918. nastala je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, a proglašenje ovog ujedinjenja pod jednu monarhiju obavio je tada regent Aleksandar I Karađorđević u ime svog oca kralja Petra I. Desetak godina kasnije, odnosno 3. oktobra 1929. država je promenila naziv u Kraljevina Jugoslavija, koja je postojala sve do Drugog svetskog rata.

Ustav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1921.

Ustav Kraljevine Jugoslavije 1931.

Ustav NR Srbije 1947.

Ustav SR Srbije 1963.

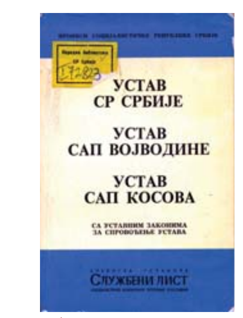

Ustav SR Srbije 1974.

Ustav Republike Srbije 1990.

Kada je reč o još ranijem periodu, u Kneževini Srbiji „narodni“ praznici su zavedeni u vreme vladavine kneza Mihaila Obrenovića, koji su zapravo bili dinastijski i dvorski praznici i delili su se na velike i male. Od 1879. kao Dan nezavisnosti i oslobođenja slavio se 20. jun, odnosno 2. jul po novom kalendaru. Na ovaj dan 1876. počeo je rat sa Turskom, pod čijom se vlašću Srbija nalazila pet vekova unazad.

Promenjen Dan Vojske

Nakon šest godina Vojska Srbije je promenila svoj praznik, „prebacivši“ se iz Prvog u Drugi srpski ustanak. Umesto 15. februara, kada se obeležava i Dan državnosti, a čime se označava početak Prvog srpskog ustanka, novi Dan Vojske Srbije od ove godine obeležavaće se 23. aprila. Tog dana, na Cveti, 1815. godine, u Takovu, na skupu viđenijih starešina doneta je odluka o početku Drugog srpskog ustanka za oslobođenje Srbije od turske vlasti.

Promena datuma je bila iznenađenje, između ostalog, jer politički i vojni zvaničnici već šest godina tvrde da je najlogičnije da Vojska slavi kada i država. Kao jedan od razloga za promenu datuma navodi se taj da je bilo „previše“ da se na Sretenje obeležava i početak Prvog srpskog ustanka, i Sretenjski ustav, kao i Dan Vojske, odnosno da Dan državnosti zasenjuje Dan VS. Inače, odluku o novom datumu praznika Vojske nedavno je potpisao predsednik Srbije Boris Tadić, i to na predlog ministra odbrane Dragana Šutanovca.

Datumi iz devedesetih

Sve bivše republike iz nekadašnje SFRJ za praznike svojih vojski uzele su datume iz vremena kada su one nastale u prvoj polovini devedesetih godina. Dan Vojske Crne Gore je 7. oktobar, Hrvatske 28. maj, Slovenije 15. maj, Armije Republike Makedonije 18. avgust, Armije BiH 15. april a Vojske Republike Srpske 12. maj.

Ministar odbrane Dragan Šutanovac je povodom promene datuma, citirao istoričara Dušana T. Batakovića, sadašnjeg ambasadora Srbije u Francuskoj, koji je rekao da „Srbija nikada nije bila vojna hunta, pa nema razloga da istovremeno obeležava Dan državnosti i Dan Vojske“.

Imajući u vidu da je ovo izborna godina promena vojnog praznika izazvala je spekulacije da je možda reč o političkoj odluci, kao i da je razlog novog datuma taj što će biti obeležen nekoliko nedelja uoči parlamentarnih izbora. To je demantovano iz Ministarstva odbrane Srbije. Državni sekretar Ministarstva odbrane Igor Jovičić negirajući političku pozadinu promene datuma, rekao je da je to ministarstvo predložilo datum novog Dana Vojske, imajući u vidu simboliku Drugog srpskog ustanka - da je, kao složen vojnodiplomatski i državotvorni projekat, doveo do oslobođenja i priznavanja moderne Srbije kao države.

Iz Ministarstva odbrane je istaknuto da je razlog izbora 23. aprila za Dan VS taj što je „Drugi srpski ustanak rezultirao pozitivnim ishodištem na duge staze“.

„Inicijalno on predstavlja vojni segment srpske istorije, ali u kasnijem periodu su usledile diplomatske i političke aktivnosti, koje su dovele da se Srbija oslobodi vrhovne turske vlasti te Drugi srpski ustanak na određeni način predstavlja temelj za stvaranje srpske države odnosno srpske vojske. Kao produkt te samostalnosti usledilo je stvaranje stajaće vojske i ustanovljavanje Garde od 76 mladića „po stasu i ugledu“ iz najboljih seoskih kuća“, naglašavaju iz Ministarstva odbrane.

Najpoznatiji dan vojske, koji se i ujedno i najduže zadržao je 22. decembar, Dan JNA. Interesantno je da je zapravo prvi praznik Titove armije bio 21. decembar, odnosno Staljinov rođendan, kao i da je posle razmimoilaženja Tita i Staljina, Dan JNA pomeren za jedan dan, čime je obeležen dan kada je Prva proleterska brigada, formirana u bosanskom gradiću Rudo, krenula u prvu borbenu akciju. Poslednji put je proslavljen 22. decembar 1991. godine, kada je Slobodan Milošević, povodom Dana JNA, nagradio pripadnike JNA koji su učestvovali u sukobima u Vukovaru.

Nova država, SR Jugoslavija, dobila je i novi Dan Vojske, 16. jun, kao sećanje na dan kada je 1876. godine, potpisan tajni sporazum između Srbije i Crne Gore u ratu protiv Turaka. Taj praznik je slavljen do nezavisnosti Srbije i Crne Gore 2006.

Dani srpske kuhinje

Ministarstvo odbrane je saopštilo da će povodom obeležavanja Dana državnosti, do subote, organizovati Dane srpske kuhinje u Centralnom domu Vojske Srbije, Restoranu VJ u Štrosmajerovoj ulici u Zemunu, Hotelu „Bristol“ i Restoranu „Knežev lad“ u Ulici Rakovički put. Građani i pripadnici sistema odbrane imaće priliku da probaju tradicionalne srpske specijalitete spremljene na „vojnički način“, uz poštovanje tradicionalnih receptura i standarda, navodi se u saopštenju.

Foto: FoNet

Demonstracija obučenosti: Pokazna vežba VS

DAN DRŽAVNOSTI

Piše Jasmina Lukač

Foto: Stanislav Milojković

Saglasni da se ne slažu: Proglašenje Ustava 2006. u Skupštini Srbije

Narodni, briselski ili partijski dokument

Možda neke države poput Velike Britanije mogu da zasnivaju modernu političku istoriju na nepisanom ustavu i srednjevekovnoj povelji Magna karta, ali postkomunistička scena Srbije neobjašnjiva je bez previranja povodom pisanja, dopisivanja ili prepravljanja najvišeg akta. Tako su davnu 1990. godinu obeležili zahtevi tadašnje opozicije i jednog od njenih lidera - Dragoljuba Mićunovića - da se prvo raspišu izbori za ustavotvornu skupštinu, koja će doneti ustav novog građanskog društva, umesto dotadašnjeg socijalizma. Ustavnom temom bavio se i mladi funkcioner Mićunovićeve Demokratske stranke - Zoran Đinđić, navodeći u seriji članaka sabranih u knjizi „Jugoslavija - sveća koja gori sa dva kraja“, da je u jednoj zemlji suveren onaj ko ima ustavna ovlašćenja da uvede vanredno stanje. Vladajući socijalisti Slobodana Miloševića postupili su suprotno, prvo su usvojili Ustav Srbije u septembru 1990. pa raspisali prve postkomunističke izbore u Srbiji pravdajući to državotvornim razlogom - sprečavanjem raspada zemlje, odnosno otcepljenje Kosova i Vojvodine, ili kako se to tada govorilo, boreći se protiv svođenja na beogradsku nahiju. Dve godine kasnije, zajedno sa crnogorskim socijalistima, u aprilu 1992. doneli su i Ustav SR Jugoslavije, koji niko nije tako dosledno i uporno kritikovao kao Vojislav Koštunica, lider DSS koja se te godine i izdvojila iz DS.

„Žabljački ustav“ i „kako reče Valtazar Bogišić, što se grbo rodi, vrijeme ne ispravi“, glasili su omiljeni Koštuničini izrazi tokom javnih nastupa devedesetih godina, ali upravo mu je taj Ustav SRJ na neki način omogućio dolazak na vlast - Milošević ga je promenio ustavnim zakonom tako da se predsednik bira na direktnim izborima, na kojima ga je pak Koštunica porazio 2000. „Ustav je potreban vlastodršcu da pomoću njega reguliše neke instrumente vlasti“, govorio je tih godina i politikolog Slobodan Samardžić, kasnije Koštuničin blizak saradnik tokom premijerskog mandata u kome je u novembru 2006. Srbija dobila novi Ustav. Samardžićev stav se devedesetih godina odnosio na akt donet „bez široke političke saglasnosti“, a ona je s obzirom da je 240 od 250 poslanika Skupštine Srbije 2006. podržalo važeći Ustav, sredinom dvehiljaditih trebalo i te kako da postoji.

Međutim, u najnovijoj polumemoarskoj knjizi „Zašto Srbija, a ne Evropska unija“, Koštunica o tom događaju ne govori iz perspektive te saglasnosti, nego naprotiv iznosi da je na donošenje tog najvišeg akta, tada partnerski DS (koji se ne pominje izričito imenom) delovao prikriveno subverzivno i da je za donošenje najzaslužniji narod. „I zaista da Ustav nije donet, to bi bio brodolom srpske nacionalne politike... Najpre, veoma je važna činjenica da je jedna stranka, koja se formalno zalagala i glasala za Ustav, za vreme referenduma imala zatvorene stranačke gradske odbore, koji su trebali da članove stranke i simpatizere pozovu da glasaju za novi Ustav. Još su karakterističnije izjave funkcionera te stranke, koji su tokom glasanja na referendumu medijima saopštavali da nije uopšte bitno ako se novi Ustav ne donese... Drugog dana referenduma zamolio sam patrijarha da lično glasa i pozove narod na referendum. Patrijarh Pavle, dugogodišnji episkop raško-prizrenski, prepoznao je važnost trenutka i svojim glasom snažno doprineo da dobijemo Ustav. Od tada u delu političke javnosti, stalno se traži povod za promenu Ustava. Zapravo ideja je da umesto Ustava koji je doneo srpski narod, dobijemo briselski Ustav“, piše Koštunica u knjizi.

> *U knjizi „Zašto Srbija, a ne Evropska unija“, Vojislav Koštunica iznosi da je na donošenju Ustava, tada partnerski DS, delovao prikriveno subverzivno*

Dosad najkonkretniju akciju u pravcu promene Ustava iz 2006. preduzeli su naprednjaci - stranka čiji je položaj upravo na utemeljen na tumačenju ustavnih odredbi da mandat pripada poslaniku, a ne stranci, pošto se dosad nisu pojavili na izborima, nego su nastali otcepljenjem od SRS. Prošlog januara vođa naprednjaka predao je Skupštini peticiju od preko trista hiljada potpisa građana koji traže promenu Ustava, pre svega prekrajanje Skupštine, tako što bi se broj mesta sa 250 prepolovio na 125. Potpise je simbolično predao radnik Kolubare, o njima se izjašnjavao i Odbor skupštine za ustavna pitanja, ali inicijativa nije zaživela.

Sada, godinu dana kasnije, pred prolećne parlamentarne izbore, promena Ustava postalo je jedno od pitanja u kampanji, a zalaganje za promenu Ustava najavljuju svi sem DSS i SRS. Predsednica parlamenta iz redova SPS Slavica Đukić Dejanović tako smatra da je Srbiji neophodna promena Ustava, a da postupak za izmenu nije pokrenut u ovom mandatu jer nije bilo dvotrećinske većine.

Poslanik DS Boško Ristić navodi da je izmena Ustava nužna zbog decentralizacije, definisanja pokrajinske autonomije, novog izbornog sistema, ograničavanja imuniteta za državne funkcionere, a ukoliko se postigne politički dogovor moguće su promene preambule o Kosovu, što bi sve zajedno moralo da se potvrdi na referendumu.

Predsednik LDP Čedomir Jovanović izjavio je jesenas na obeležavanju petogodišnjice Ustava Srbije, da LDP-u smeta ambicija pisaca Ustava da ceo akt svedu na preambulu koja je izgovor za niz grešaka, poraza i unutrašnjih podela koje guše normalan život u Srbiji. „Svaki dan je dokaz koliko smo bili u pravu kada smo kritikovali Ustav“, smatra on, a sličan stav ima i SPO. Ustav „zbog besmislene preambule koja ne poštuje realnost i sve šta se dešava na Kosovu koči dalje evropske integracije Srbije“, veli Aleksandar Jugović iz ove stranke.

Poslanica LSV Aleksandra Jerkov je podsetila da je njena partija 2006. bila usamljena u pozivu na bojkot ustavnog referenduma, ali da se danas pokazuje da je Ustav „loš za građane Srbije, Vojvodine i Kosova“ i da je u neskladu sa realnošću i potrebama društva.

Shodno programu URS, Mlađan Dinkić, lider ove grupacije, zalaže se promenu Ustava, kojom bi se dao osnov za dalju decentralizaciju, ali ne razrađuje posebno ovu temu.

Radikali pak, tvrde da nijedna ozbiljna država ne menja sopstveni Ustav pet godina od proglašenja pa ne bi trebalo da to čini ni Srbija, posebno zato što za to nema političkog konsenzusa.

Obeležavanje

U galeriji Narodne biblioteke Srbije izložbu „Srbija na karti Evrope i sveta“ otvara premijer Mirko Cvetković u prisustvu predstavnika parlamenta i Vlade Srbije, članova diplomatskog i vojno-diplomatskog kora, kao i predstavnika međunarodnih organizacija i institucija kulture, nauke, prosvete i umetnosti iz čitave Srbije.

Izložbu u Arhivu Srbije „Srbija - trajanje i pamćenje: izbor dokumenata iz Arhiva Srbije“ otvara predsednica Skupštine Srbije Slavica Đukić Dejanović. Izložba predstavlja neke od najdragocenijih dokumenata nacionalnog arhiva, poput Dečanske povelje iz 1330. godine, dokumenata patrijarha Arsenija Čarnojevića, Jovana Rajića, vožda Karađorđa, kneza Miloša Velikog i Ustava Kneževine Srbije iz 1835. godine. Biće izloženi i proglas kneza Mihaila o turskom ustupanju gradova, beležnice Laze K. Lazarevića, rukopis Branislava Nušića, dokumenta Milutina Milankovića, Nikole Pašića, Jovana Cvijića, telegram o objavi rata Austrougarske Kraljevini Srbiji, kao i predmeti iz zaostavštine ubijenog predsednika Vlade Srbije Zorana Đinđića.

Izložbom „Za ljubav otadžbine - patriotizam u srpskoj kulturi 18. veka“, kojom se otvara galerija Matice srpske u Novom Sadu, vizuelizuju se fenomeni patrije i patriotizma, njihovo mesto u srpskoj kulturi i umetnosti 18. veka, objašnjavaju se značenja, ali i transformacije koje su ova dva pojma doživela u shvatanjima ljudi doba baroka i prosvetiteljstva. Izložbu otvara ministar kulture, informisanja i informacionog društva Predrag Marković.

Izložbe su otvorene i u Kragujevcu, gde je u Narodnom muzeju postavku „Srbija kroz vekove“ otvorio ministar rada i socijalne politike Rasim Ljajić, kao i u Vranju, Nišu i Čačku. Ovo „nisu samo izložbe, već izuzetno retka prilika da vidimo kulturna dobra koja simbolizuju našu državnu i njenu bogatu prošlost“, rekao je Ljajić.

Kraljica Elizabeta čestitala Tadiću

Britanska kraljica Elizabeta II uputila je predsedniku Srbije Borisu Tadiću čestitku povodom Sretenja, Dana državnosti Srbije. „Veliko mi je zadovoljstvo da Vašoj ekselenciji pošaljem moje čestitke povodom vašeg nacionalnog praznika, zajedno sa mojim najboljim željama za sreću i prosperitet vladi i narodu Srbije u ovoj godini“, piše u čestitki kraljice.